

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Præcellentia Episcopalis Dignitatis

Alzedo, Mauricio de

Lugduni, 1630

De residentia & alternatiua. caput 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62394](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62394)

In generali reuocatione an includatur alternatiua. num. 78.

Episcopus residens quibus gaudeat privilegiis. num. 79.

DE RESIDENTIA ET ALTERNATIVA.

CAPVT SEXTVM.

EPISCOPALIS dignitas non debet constitui nisi in magnis & frequentioribus populis. *c. Episcopalia de privilegiis.* & ibi Panormitan. Bart. in *constit. qui sint rebelles verbo Lombardia Cardinal.* Tuschus *litera E, conclus. 237. num. 19.* Ioannes de Platea in *l. vnica. c. de metropoli.* Beryto *lib. 11. num. 5.* Nicolaus de Millis in *repertorio, verbo Episcopus.* Petrus Gregorius *syntagmatum part. 2. lib. 15. cap. 2. num. 8.*

1. Et sic quando nouus episcopatus erigitur, villa, in qua erigendus est, prius propter episcopalis dignitatis præstantiam ciuitatis nomine & honore decoratur. *extrauag. saluator. vers. volentes, de præbend. & dig. inter communes.* Barbofa in *pastorali part. 1. tit. 1. cap. 7. num. 13. fol. 62.*

3. ex quo dicebat Bart. *vbi supra,* quòd ciuitas verè & realiter non est, neque hoc nomen meretur, quæ episcopum non habet. Bouadilla in *politica lib. 2. cap. 17. num. 15. cum sequenti.*

4. Quod sit primò ne dignitas tanta vilescat, & contemnatur. Secundò, vt Episcopus maiori affectione in ea resideat: nam si in paruis oppidis constituatur, ad maiora relicta Ecclesia se transferre curabit, contra sacrorum canonum statuta;

in eis enim Episcopo præcipitur, vt in loco vbi sua Ecclesia cathedralis sita est, resideat. *c. Episcopalia 1. de privilegiis. c. non oportet. c. peruenit. c. placuit. 7. quest. 1.* Ibi placuit vt nemini sit facultas, relicta principali Ecclesia, ad aliam in Diocesi constitutam se conferre. Concil. Trid. *de reform. sess. 6. cap. 1. & de reformat. sess. 23. cap. 1. l. 29. tit. 5. part. 1.* & ibi Lupus *auth. quomodo oportet Episcopos. §. illud etiam,* & ibi Bart. *num. 1. auth. de sanctissim. Episcop. §. interdicim.* Diuus Thomas 2. 2. *quest. 185. art. 5.* Geminian in *c. ultim. de privilegiis lib. 6. num. 1. & 2.* Farinatus in *decis. Rotæ Romanæ, decis. 195. n. 6. part. 8.* Rebuffus in *praxi benefic. verbo dispensat. de non residendo. num. 3. vsque ad 6. lib. 2.* Nauarr. in *Manuali cap. 25. num. 121.* Armilla *verbo Episcopus, num. 3.* Toletus in *Summ. lib. 5. cap. 4. num. 1.* Tuschus *liter. E, conclus. 234. num. 7.* Iacobus à Graffis in *decis. aur. lib. 3. cap. 2. num. 26.* Sa'm aphorismis *verbo Episcopus, num. 4. & verbo residentia, num. 1.* Candelabr. *aur. cap. 9. de residentia.* Leo in *thesaur. part. 3. cap. 2. num. 4.* Vgolinus *de offic. & potest. cap. 4. §. 13. part. 1. num. 1.* Bouadilla in *politica, lib. 2. cap. 9. num. 1.* Barbofa in *pastoral. part. 3. alleg. 53. n. 3.*

Tenetur enim residere in sua Ecclesia sub peccati mortalis pœna. Concil. Trident. *de reform. sess. 23. c. 1. vers.*

vers. si quis autem. Toletus in summ. lib. 5. cap. 4. num. 1. Emanuel Sa verbo residentia, num. 1. Nauarr. in Manuali cap. 25. num. 121. Vgolinus de offic. Episcopi, part. 1. cap. 4. §. 13. n. 2.

6 Non secus ac maritus cum vxore. c. peruenit. cum sequentib. 7. quest. 1. c. inter corporalia, de translat. Episcopi. Quint. Mandol. conf. 18. n. 7.

7 Et quod teneantur ad residentiam de iure diuino. Concil. Trident. de reformat. sess. 23. cap. 1. Soto de iustitia & iure, lib. 10. quest. 3. art. 1. Nauarr. in Man. cap. 25. num. 121. Couarruias variar. lib. 3. cap. 13. num. 9. Sanchez de matrimonio lib. 8. Diaz part. n. 5. & 6. & in summ. lib. 4. cap. 15. num. 12. à Grassis in decis. lib. 3. cap. 2. num. 36. Vargas de Episc. pali iurisd. axioma 12. Azor instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 4. quest. 1. Hoseda de incompatibilitate benefic. part. 1. num. 511. Barbol. in pastoral. part. 3. alleg. 53. num. 2. & 18. Pineda in Monarchia part. 2. lib. 13. cap. 22. §. 1. vbi dicit esse de iure naturali & diuino.

8 At verò in contrarium insurgit Bouadilla in Politica lib. 2. cap. 9. nam illa verba Concilij ibi cum præcepto diuino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oues suas agnoscere: non ex his verbis colligitur, quod sit de iure diuino; sed quod exhortauit Christus ad curam ac vigilantiam circa subditorum gubernationem. Et si de iure diuino fuisset, non dispensaret in ea tam facile summus Pontifex.

9 Secundò, quia Episcopatus diuisio de iure positiuo est facta à sancto Dionysio Papa, prope annum Domini de 279 Illescas in histor. pontifical. lib. 1. cap. 28. col. 1. Hoseda vbi sup. a num. 7. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. §. 4. num. 3. Nam in principio nascentis ecclesie Petrus & cæteri Apostoli toti præerant orbi, &

omnes simul gubernabant, habebantque plenitudinem potestatis, & erant pares tam in consecratione, quam in iurisdictione. Victoria in relectionibus, de potestate Ecclesie, prop. 12. num. 25. relect. 2. conclus. 4. & num. 20. Soto in 4. sentent. dist. 24. quest. 2. art. 5. in fine. Panormitanus in c. per venerabilem, qui filij sint legitim. num. 20. Selua de beneficiis part. 2. q. 4. num. 30. in fine.

Sed si diuisio episcopatum est de iure positiuo, ergo & residentia.

Et licet sit de iure diuino vel positiuo, propter suæ Diœcesis absentiam in graues incidit pœnas, & primò pro rata temporis, quo absit, fructus suos non facit, neque eos tuta conscientia percipere potest: sed pauperibus, vel fabricæ ecclesie, ipso facto, absque vlla sententia, vel declaratione impertiri, & habet locum tam in Episcopis, quam in Patriarchis, & in Cardinalibus Episcopis, vt aduertit Toletus in Summ. cap. 4. lib. 5. num. 1. Concil. Trident. de reformat. sess. 23. cap. 1. vers. si quis autem aub. de sanctiss. collat. 9. l. 29. tit. 5. part. 1. ibi. è si lo decieren non les deben inuiar las rentas de sus mesas. & ibi Gregorius Lopez, Nauarr. in Manuali cap. 25. num. 121. Sa verbo residentia, num. 5. Leo in thesaur. part. 3. cap. 2. num. 4. Vgolin. de offic. Episcopi, cap. 4. §. 13. num. 2. vers. 2. Lancellott. in templo, lib. 2. cap. 5. §. de sollicitud. & offic. Episcopi. n. 58. Iacobus à Grassis in decis. lib. 3. cap. 2. num. 36. Barbosa in pastoral. part. 3. allegation. 53. num. 21.

12 excipe tamen quando absentia fit ad modicum tempus, cum causa rationabili, gratia recuperandæ valetudinis, seu à vicum aut consanguineum inuisendi: tunc enim licet absentia sit trium mensium, non reputatur pro absentia, dum nec sit

in Aduentu Domini, Quadragesima, Natiuitate Domini, vel in festo Resurrectionis, Pentecostes, Corporis Christi, nec in beatissimæ Mariæ (marris meæ amantissimæ, sine culpa originali conceptæ, quam ab ineunte ætate in Dominam perpetuam elegi, in cuius signum publicam scripturam signaui seruitutis, ac ad huius magni tituli honorem demonstrandum, & in recordationem mei muneris, in catenulis aureis à collo suspensam quotidie & assiduè porto quamdam auream medallam, in qua hæc sculpta: *Esclauo de la Virgen*. Utinam in omnibus, & per omnia ita sim, quòd Dominæ meæ complacere valeam, & possim, & pro suæ puræ & immaculatæ conceptionis defensione vitam ponere, & sanguinem libentissimè effundere:) Assumptione. Concil. Trident. Nauarr. Toletus, Vgolin. Franciscus Leo, Emanuel Sa, & Barbosa, *vbi supra*. Paulus Gryfaldus *in decis. fidei cathol. verbo Episcop. obiect.* 16.

13 Secundò, excipe quando ad multum tempus, puta per duos aut tres, vel plures annos, & sic urgente necessitate, vt pro vtilitate Ecclesiæ suæ, vel totius Ecclesiæ vniuersalis: vt cum Concilium prouinciale, nationale, aut generale congregatur: vel quando legatione aliqua fungitur de Romani Pontificis mandato, vel de eius licentia: seu quando euidens Reipublicæ vtpote suæ ciuitatis vtilitas eius absentiam postulat; nam prius Pontificia licentia obtenta in scriptis licitè abesse poterit: vel si tam celeratè fit quòd Romanus Pontifex consuli non possit, de Metropolitanis consensu, & eo absente de Episcopo antiquiori residente. Requiritur etiam, quòd tam à Metropolitano quàm à Suf-

fraganeo licentia sit in scriptis. Concil. Trident. Nauarrus, Franciscus Leo, Paulus Gryfaldus. Sa, & Vgolinus *suprà*. Geminian. *in c. quoniam de priuileg. lib. 6. num. 3.* Gregorius Lopez *in l. 29. tit. 5. part. 1.* Armilla *verbo Episcopus, num. 3.* Soto *de iustit. lib. 10. quest. 3. art. 4. col. 3.*

14 Tertiò, quando causa supplendi defectum vicini Episcopi mortui, quæ est iusta & valdè charitatiua, ac à sanctis Patribus commendata. *c. Pontifices. 4. 7. quest. 1.*

15 Quartò, quando causa visitationis, quia pro præsentate habetur. *c. decreuimus. c. Episcopum. cum duobus sequentibus. 10. quest. 1.* Caueant autem Episcopi ne hoc colore per Dicecesim vagentur, quia amplius quàm vnã diem remorandi per vnãquamque Basilicam licentiam non habent. *c. quia cognouimus. c. cauendum. c. inter cetera, cum sequentibus. 10. quest. 3.* Ioannes Filescus *de sacra Episcop. auth. cap. 16. § 4.* Nam licet textus *in c. cum Episcopus de offic. ordinar. lib. 6.* posse Episcopum dicat, in quocumque loco suæ Dicecesis pro tribunali sedere, & ibi causas ad eum spectantes terminare, & alia expedire dum non sit in loco exempto: intelligi debet quando necessitas poscit, vt causæ citò terminentur, aliter enim consonum erit vt ad tribunal remittantur, ne hoc modo maiora contemnantur tribunalia. *c. 1. de priuilegiis.* Gregorius Lopez *in l. 29. tit. 5. part. 1.* Gonzales *in regula 8. gloss. 43. cancellar. num. 192.*

17 Cum causa tamen poterit in quacumque parte Dicecesis habitare, & ibi ad tempus iurisdictionem exercere, causa namque iusta quæ dicatur suæ conscientie relinquetur. Andreas Gambarus *de off. Legati de latere. lib. 2. num. 168. fol. mibi 34.* Hieronymus Gonzales *vbi supra*. Sayrus

in floribus decis. tit. de officio ordinarij, decis. 3. Hieronymus Venero in exam. Episcoporum. lib. 4. cap. 17. num. 5. Nauarrus consil. 3. alijs 4. de off. ordinarij. Barbosa in pastoralis part. 3. allegat. 8. num. 4.

18 Episcopus duorum Episcopatum vnitorum, in vno stans potest negotia alterius Episcopatus terminare. Zero. in prax. verbo Episcopus, part. 2. num. 37.

19 Aëris intemperies, & quando locus aquarum inundatione grauat, vel si prædones adfunt, qui expelli non possunt, iustam causam mutationis, translationis, seu renuntiationis Episcopo præbet. c. tribus de consecrat. dist. 1. c. quorundam. dist. 7. c. Ecclesia, 16. quest. 7. latè Monachus de arbitrarijs, lib. 2. centur. 5. num. 12. vsque ad 16.

20 Debet igitur Episcopus diebus Dominicis & festiuis assistere diuinis officijs in sua Ecclesia. c. Episcopi, de consecrat. dist. 3. Bertach. de Episcopis, part. 1. quarti libri, num. 4. Sa verbo Episcopus, num. 42. Abbas in c. magna, de voto num. 11. Iacobus à Grassis in decis. aur. lib. 3. c. 2. n. 36.

21 Et si fortè ad suam Ecclesiam alius Episcopus venerit, debet eum honorificè suscipere, valdè honorare, & particularem ei reuerentiam exhibere, in locoque eminentiori, & in propria sede collocare, etiam si qui suscipit Cardinalis sit, & qui suscipitur non. c. Episcopi 7. quest. 1. Bert. ubi supra. Casaneus in catal. glor. mund. part. 4. consider. 22. Zerola in prax. verbo Episcopus, part. 1. num. 9.

Debet etiam subditos valdè honorare, diligere, & eis subuenire, ac vocare eos non fratres, sed filios. Lancellott. in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 39. Panormitanus in c. quam graui. de crimine falsi. Gloss. in c. sto subie-

ctus. 95. dist. vbi docet, quòd clericos vocet fratres, seu socios; & subditos laicos, filios. c. quid autem 8. q. 1. c. cauendum 10. quest. 3. Et quòd clericus quando scribit Episcopo reuenter debet subscribere, & non vocare fratrem, seu socium, sed Patrem. Gloss. in d. c. sto subiectus.

Debet etenim Episcopus omnia bona temporalia, & etiam vitam pro salute animæ cuiuslibet subditorum exponere: iuxta illud Ioann. 10. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. Diuus Thomas 2. 2. q. 185. art. 5. num. 40. Armill. verbo Episcopus, num. 3. Ioann. Trullus in regula Canonico regular. lib. 1. cap. 13. num. 4. Paulus Gryfaldus in decis. fid. cathol. verbo Episcopus. obiect. 25.

At verò pro administratione Sacramentorum, quæ non sunt de necessitate salutis, vel pro salute corporum subditorum, se morti exponere non tenetur: licet si id faciat erit laudabile, & magnæ charitatis indicium. Armill. supra, num. 6.

Pro defensione sui populi vsque ad mortem se opponere debet: & si opus fuerit, pro bono publico renunciare Episcopatu. Lancellott. in templo, lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 7. & 10.

Ex quo ductu aliquos Hispaniæ Episcopos in bello à Mauris interceptos, à Cardinali Baronio anno Domini 1010. & à Ioanne Mariana lib. 8. de la histor. general de Espanna cap. 10. iniuste reprehensos defendes: nam cum illi sanctissimi episcopi nimio affectu ampliandæ fidei & subditos defendendi à Sarracenorum oppressione, cum Catholicis Regibus & Magnatibus ad vela ibant, vt sua exhortatione fideles & milites corroborarent; potiùs enim hæc pietas laudanda est, quàm carpenda, vt Ambrosius de moralib.

inquit, *lib. 17. cap. 30. illis verbis: con-
los dos condes tan bien venieron algu-
nos Prelados de las Ciudades de sus
señorios, à castunbrados con zelo chri-
stiano à seguir la guerra contra infieles. Et
melius venerabilis Antonius de
Yepes en la historla de san Benito, tom.
5. centuria 6. anno Domini 1010. &
Diui Benedicti anno 530. vbi Baro-
nio & Mariana respondens eximiis
laudibus maximè eos exornat, in
cuiusque fert, quia animam pro
suae fidei defensione, sui Regis, sui
populi, & pro Sarracenorum extir-
patione infidelibus tradiderunt,
cùm non haberent vltra quid face-
re: nam maiorem charitatem nemo
habet, vt animam suam ponat quis
pro amicis suis.*

31. Peccat etenim mortaliter Epi-
scopus, si se non intromittit per
centuram, aut per alium modum,
ad pacificandos ciues cum scandalo
dissentientes. Gloss. in c. vnum hora-
rium. verbo neglexerit. 24. dist. Felinus
in c. 1. num. 5. de treg. & pace. Lancel-
lot. di. lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 70. & 10.
Barbosa in pastorali part. 3. allegat. 79.
num. 1.

32. Et cùm ouium cura sit ita neces-
saria, & à sanctis Patribus commen-
data, euidenter apparet quàm malè
facit Episcopus, qui permittit se
promoueri ad audientias. Primò
quia plerùmque sigillant Principum
litteras, vigore quarum sanguis ef-
funditur humanus. c. clerici. c. senten-
tiam. & ibi Scribentes ne clerici vel
monachi. Boherius de ordine grad. vir.
fori. part. 1. num. 11. Gregorius Lopez
in l. 48 tit. 6. part. 2. Vgolinus de off.
Episcop. p. 1. c. 3. n. 1.

33. Secundò, propter ingentia dam-
na quæ subditis inferunt statim cum
absint; & idèd Chorepiscopi ex-
tincti sunt, quia Episcopos illis suos
greges pascendos committebant, et

otio ipsi se traderent, instar mere-
tricum, quæ statim vt patiunt in-
fantes aliis nutricibus tradunt edu-
candos, vt suam libidinem explere
valeant. Soto de iustitia lib. 10. q. 3.
art. 2. in fine. Pineda en la monarch.
Ecclesiastica, lib. 13. cap. 22. §. 1. part. 2.
tom. 2. ibi, los Obispos que por su descari-
so y pasa tiempo en comiendan el regi-
miento de sus Obispados à otros, son
como las mugeres des honestas y luxu-
riosos, que enpariendo en tregan el bi-
so que paren à otra que se le cria por po-
derse dar luego de nuevo a sus luxurias.
y que a si los Obispos en siendo Padres de
almas las en comiendan à otros por an-
darse ellos en otras ocupaciones, que les
dan mas gusto yo nopuedo quietar ni
consciencia para asegurar lade ningun
Obispo, que anda mucho tiempo fuera
de su Obispado por mas officios de Rey
que tenga, si ay quien buenamente pue-
da complir con los tales officios. Bart. de
Medina in Sum. cap. 16. §. 1. vbi addit
non debere abesse, etiam si vocetur
ad Præfidentiam Inquisitionis ge-
neralis, nisi alius aequè idoneus non
inueniatur.

Tertiò, quia ibi causæ merè sæ-
culares tractantur, suo statui & stylo
dissimiles: & idem dico in regalibus
consiliis, y en las juntas; & idèd im-
pius ille Soliman, quando sibi osten-
sa capita Magnarum fuerunt in bel-
lo contra Ludouicum Vngariæ Re-
gem iniuste ac crudeliter vita exuta,
hæc dixisse inquit Paulus Iouius,
diel. lib. 28. c. 1. tom. 2. col. 2. Siendo la ca-
beça de Paulo tomoro le reprehendio de
tonto y temerario pues siendo Sacerdote,
dedicado en cosas Ecclesiasticas, auia
con arrogancia, querido entremeter se
en lo que no era de su officio. y su confesio
sue causa del desastrado successo desta
batalla, muerte de su Rey, y de in-
numerable numero de Vngaros, y de toda
la flor de aquel Reyno. Videant nostri
Reges

39 Reges quàm damnosum est, vocare à las juntas de consejo de estado y guerra Episcopos & Religiosos, vbi de rebus diuersis tam belli quàm pacis agitur, in quibus neque scientiam, nouitiam, seu experientiam habent, aut habere possunt, & resolutiue ac magistraliter suam sententiam interponunt: ex quo Reipublicæ & regnò magna sequuntur incommoda. Non autem reprobo vt in conciliis, y en las juntas, aliqua persona Ecclesiastica sit, vtpote Episcopus aut Cardinalis, qui aliorum vota & sententias secundum leges Dei, & Ecclesiasticas sanctiones disponat & dirigat. Sed improbo quod de non sibi pertinentibus, vtpote de navalibus pugnis, obsidionibus, & similibus, ex capite quasi hallucinantes loquantur: ministerium enim eorum, & exercitium Sacrosanctum est, & ab his multùm differt: & sic quid mirum, si eorum sententiæ diuersæ? Scriptum erat in veteri lege, cum asino & boue non arabis: hoc est, homines diuersi exercitij non iunges: quia difficillimum est sententias eorum in bonum Reipublicæ concordare. Et idem dico quando in Conciliis vbi de rebus Ecclesiasticis tractatur, seculares miscentur, qui ferè namquam in bonum Ecclesiæ disponunt.

Et non securè facit Episcopus, qui permittit se cõstitui Magistrum rationalem, & Præsidentem ad rationes officialium thesaurariorum & receptorum discutiendas, quod facere de iure non debent. *c. clerici. ne clerici vel Monachi. c. inutile. 88. dist. Boherius & Lupus supra. Rebuff. in prax. lib. 2. de dispens. de non resdendo.*

39 Officio Legati Regis, seu Oratoris fungi poterit, si adest Reipu-

blicæ utilitas, & non adest aliud æquè idoneus, obtenta in his & similibus casibus Pontificiâ licentiâ. *c. cum parati, de appellationibus. c. si Episcopus dist. 18. c. in Archiepiscopatu, de raptoribus. Felinus in c. inter dilectos, num. 4. de fide instrum. Sa verbo Episcopus, num. 18. Antonius Corseti de potestate Regia, part. vltima, num. 47. Lelius Zechus de casibus reseruatis, casu 3, num. 2. Barbosa in pastoralis, p. 3, alleg. 53, n. 16.*

Et officio Proregis: vt iam visum fuit in Cardinali Adriano Tortosæ Episcopo postea Papa, & in venerabili Cardinali Francisco Iuenez Archiepiscopo Toletano; & nostris temporibus Dominus ac Dominus meus semper colendissimus, illustrissimus Cardinalis S. R. E. Diuus Antonius Capata olim Archiepiscopus Burgenlis, & nunc consiliarius Regius in consilio de estado y guerra, & etiam summus ac generalis in Philippi IV. Regis hereditariis prouinciis de fidei Catholicæ negotiis cognitor, centôrque diligentissimus, & omni laude, veneratione, ac æstimatione dignissimus: decorauit namque illum Deus præclarissimis animi dotibus, ac illustrauit singulari prudentia, eloquentia, integritate, constantia, mansuetudine, solertia, probitate, eximia pietate, iustitia, atque omni denique sanctimonia, quibus etiam suæ vitæ gravitate ita amabilis omnibus apparet, quantum terribilis illis, qui flagitiorum generibus sunt inuoluti. Viuat ergo feliciter ad totius Ecclesiæ bonum, & sit eius memoria æterna. Anno de 1621. fuit Neapolis Gubernator. Bouadilla in politica, lib. 2, c. 17, n. 22.

Sed quòd Proregis seu Gubernatoris officium exercere nequeat. Ant. Corset. de potest. regia. p. 5, n. 51.

42 Poterit etiam exercere officium Regij Consiliarij auth. habita. *c. ne filius pro patre*: & ibi nota marginalis l. 48. tit. 6. part. 1. & ibi Lopus. *Abb. inde clerici. num. 10. ne clerici. vel monachi. Felinus in c. licet de foro compet. Laudens. in tract. de consiliar. q. 30. Corseti supra. Lancellot. in templo lib. 2. cap. 5. §. 4. de potentia Episcop. Azeuedo in l. 1. tit. 4. lib. 2. recopilat. Leo in thesaur. part. 3. cap. 4. num. 11. Menchaca de succes. creatione, lib. 3. §. 30. num. 312. Bouadilla d. lib. 2. cap. 18. num. 91. Camill. Borellus in Summ. decis. tit. 6. n. 20.*

43 Et quia in consiliis regis existentes aliquando interrogantur de causis criminalibus, si non cautè responderint, irregularitatem incurrent: & sic præmitto, quòd si Episcopus fuerit interrogatus, qua pœna feriri debeant cudentes falsam monetam, vel alia crimina perpetrantes, respondere de iure potest, generaliter loquendo, quòd debent flammis igneis exuri: iuxta decisionem textus in *l. si quis nummos. c. de falsa moneta*. Et quòd homicida voluntarius ultimo supplicio damnetur, vt in *l. 1. ff. ad legem Corneliam de sicariis*: & ita de similibus. Ioann. Montaigne de *collat. parlamentorum, part. 3. num. 9. Laudens. de consiliar. Princip. vbi citat Baldum in auth. habita. c. ne filius pro patr. Archidiacon. in c. pessimam 23. quest. 8. Sa verbo irregularitas ex deformitate, num. 4. Armilla verbo irregularitas, num. 18. Speculator tit. de dispensat. lib. 1. p. 1. §. 4. num. 42. Antonius Corseti, Lancellot. & Bouadilla; supra, & iste lib. 2. cap. 17. num. 27.*

46 In casu verò occurrenti particulari, vbi mors vel mutilatio membri imponitur, non debet respondere, seu consulere: sed dicere, hoc consilium ad me non pertinet, ne-

que est status mei, quia mihi non licet interficere quemquam. Montaigne de *collat. parlamentorum, part. 3. num. 9. Speculator & Armilla supra.*

47 Sed si interrogatur in casu particulari, qua pœna multari debeat Titius, & ipse dicat mortem mereri, & Iudex hoc consilio non sequuto, sed propter aliud delictum ad mortem damnauerit, non efficitur Episcopus irregularis. Armilla supra num. 18.

48 Poterit etiam sine irregularitatis metu librum in causis criminalibus iudices instruentem scribere, in lucemque edere. Bouadilla in *politica lib. 2. cap. 17. num. 27.*

49 Episcopus à suo Rege, & simul ab Archiepiscopo vocatus, licitè potest Archiepiscopi prætermittere mandatum, & ire ad Regem *c. pastoralis. §. ultim. de off. Legati. & ibi Gloss. & Scribentes in c. comparati, de appellat. c. si Episcopus 18. dist. c. de rebus 12. quest. 2. l. 19. tit. 3. lib. 1. ordinam. col. 6. vers. los quales aunque Pralados. Nisi Archiepiscopus dixisset, quòd Regia vocatione non obstante, eum adeat, nam tunc coram eo prius comparere debet. Panormitan. in d. c. cum parati. num. 8. Corseti de potest. Regi quest. 5. n. 50. Laudens. de Principibus quest. 427. Natta cons. 576. n. 8. Selua de beneficiis, part. 1. quest. 3. num. 12. Guillelm. Benedict. in c. Rainutius de test. verbo, & uxorem nomine Adelaisam. decis. 2. num. 50. col. 4. Azeuedo in l. 3. tit. 3. lib. 4. recopilat. Auiles in capit. prator. c. 1. gloss. mandamientos, num. 9. & 10. Ioannes Garcia de nobilitate, gloss. 9. num. 48. Bouadilla d. lib. 2. cap. 18. num. 61. Lancellot. in templo, lib. 1. cap. 2. de Rege §. 3 de magnitudine regali.*

Aliter fit cùm Papa, cui semper Regis postpositis mandatis obtemperan

perandum est, ad instar Petri, qui omnibus relictis Dominum est sequutus. Gloss. in d.c. cum parati. & in c. pastoralis de off. & potest. iudicis delegati. c. qui resistit. & ibi gloss. 11. q. 3. Abb. Lancellot. & Bouadilla supra. Gonzales in reg. 8. cancellar. gloss. 1. num. 42.

51 In Episcoporum residentia (licet de iure diuino esse dicamus,) solus Papa dispensat, in quo non facit contra ius diuinum, sed tantummodò declarat in illo casu non teneri residere Prælatum, nec lege diuina tunc obligari ad residentiam. Couarr. variar. lib. 3. cap. 13. num. 9. Soto de iustit. & iur. lib. 10. quæst. 3. art. 4. col. 4.

52 Et quia in fauorem residentia Dominis Episcopis alternatiua concessa est, non inutile erit vt ad de ea tractandum descendamus. Aduerte quodd ex Pontificia facultate Episcopi antiquitus beneficia conferebant in sua Diocesi vacantia liberè, sine vlla reservatione vel impedimento. c. decreto. c. qui se scit 2. quæst. 6. c. multum. c. stupeo 3. quæst. 6. Gaspar de Perusio in tract. de reseruat. in pr. num. 2. Hieronym. Grauid. cons. 197. num. 3. & 9. lib. 1. Gomezius in tract. de spectatiuis, num. 20. in fine. Cassiodor. decis. 3. num. 4. & decis. 4. num. 1. Puteus decis. 3. num. 4. de priuileg. quos sequitur Gonzales supra gloss. 4. n. 4. & 5. §. 1. proœm. n. 22.

53 Sed reseruatio ideò introducta vt prouideatur residentibus in curia. Gloss. in extrauag. execrabilis, §. qua omnia in verbo reseruamus de præbend. Ioann. 22. ibi: si quæris à me, quæ potuit esse causa rationabilis, quòd Papa ad se talia beneficia reuocauerit conferenda; possum respondere, quòd cum ad eius urbem & sedem confluant vndecumque clerici indigentes, quibus paterna

prouisione subuenire tenetur, iustum fuit & æquum aduenire modum, per quem Papa possit de multis beneficiis prouidere. Alias causas posuit ibi glossa, & multas Gonzales, vbi supra num. 187. vsque ad 197.

54 Sed ne Episcopi conqueri possent, concessit Papa tam Episcopis residentibus, quàm non residentibus, quatuor menses: videlicet Martium, Iunium Septembrem, ac Decembrem, & sibi reliquos octo menses propter suam maiorem potestatem reseruauit. Gonzales in reg. §. §. 1. proœm. num. 51. vsque ad 54. Rodriguez tom. 3. de sus obras cap. 35. num. 2.

55 In quo non facit Episcopis iniuriam, quia reuertitur res ad suam primariam naturam: tradit Æneas de Falconibus in tract. de reseruat. 2. præludio, num. 2. vers. unde si contigerit. Mandosius in regul. 2. quæst. 2. n. 12. ante finem. Gonzales num. 47.

56 Postea vt Episcopi ad personaliter residendum inuitentur, diuisit Papa æqualiter omnes menses anni inter ipsum & Episcopos residentes, & alternatiuam quoad beneficia liberæ dumtaxat collationis acceptare volentes, vt videre est in regul. 8. cancell. & ibi Gonzal. num. 56. §. 1. Didacus Perez in l. 2. tit. 6. lib. 1. ordinam. Nicolaus Garcia de beneficiis 5. part. cap. 1. num. 682 fol. mihi. 471.

57 Itaque priuilegium quod in alternatiua eis conceditur, hoc est, quod alternatim cum Papa beneficia conferant, hoc modo Papa reseruat sibi sex menses, & alios sex concedit Episcopis, videlicet Februarij, Aprilis, Iunij, Augusti, Octobris, & Decembris. Renuntiatis tamen quatuor mensibus, sibi aliàs per regulam ordinariam competentibus, & vt alternatiua gaudere

dere possint, requiritur quòd Episcopus in sua Diocesi resideat, & quòd prius eam acceptauerit per patentes literas, manu propria signatas, suòque sigillo munitas, in sua ciuitate & diocesi datas: in quibus debet declarare se velle alternatiuam, & renuntiare quatuor menses sibi aliàs concessos & ipsas literas ad Papæ Datarium mittere, cum nuntio seu curfore ordinario & communi, quibus ab eo receptis, & in dataria recognitis, tunc demum & non antea, incipit priuilegio alternatiuæ gaudere. Leo in thesaur. part. 2. cap. 3. num. 3. Puteus decis. 387. num. 1. & 2. lib. 3. & decis. 492. per totam. lib. 2. & ibi decis. 507. num. 1. & 4. Gonzales in regul. 8. cancell. gloss. 43. num. 41. Nauart. consil. 31. de præbend. num. 2. Alexander Ludouisius postea Papa dictus Gregorius XV. decis. 94. incipit dubitari. num. 9. & 11. fol. mihi. 92. Thomas Zerola in prax. benefic. verbo beneficium, §. 8.

58 Quod in alternatiua nihil Episcopis de nouo concedatur, sed tantum remoueat obſtaculum quoad duos menses. Ludouisius decis. 99. num. 4. & 5. incipit dubita. an Petro. fol. 97. & decis. 291. incipit informante. num. 1. & 6. Puteus decis. 215. lib. 1. num. 3. Gonzales in d. reg. 8. gloss. 41. vsque ad 46. & gloss. 51.

59 Cardinales vero S. R. E. non habent menses reſeruatos, neque obſtaculum vllum, & idèd si Episcopatum habent, liberè poſſunt in quolibet mense omnia beneficia conferre, quia impedimentum ab eis remotum est. Ludouisius decis. 99. num. 4. Gonzales gloss. 24. num. 71. & gloss. 41. & 45.

60 Non potest Episcopus vti alternatiua, nisi beneficia vacantia fuerint liberæ dumtaxat collationis, ita vt ad ea conferenda procedere possit

sine consilio, aut consensu Capituli, aut alicuius personæ. Gonzales d. gloss. 41. vsque ad 45. Ludouisius decis. 95. incipit gratia Sebastiani.

Et sic in beneficiis spectantibus ad collationem Episcopi, & Capituli, & si menses inter Capitulum & Episcopum sint diuisi, alternatiua concessa Episcopo, non prodest Capitulo. Ludouisius decis. 95. incipit gratia Sebastiani. num. 7. Gonzales in regul. 8. gloss. 24. num. 48. & gloss. 42. num. 1. & 5. & gloss. 45. per totam.

De iure antiquo contrarium seruabatur, teste Puteo decis. 88. in fine lib. 1. quia non erat restricta ad solos Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, sicut hodie.

63 Sed si Episcopus & Capitulum habent aliquas præbendas simultaneæ collationis, & diuidunt per turnum ius & exercitium conferendi talia beneficia simultaneæ collationis, tunc Episcopus in suo turno gaudebit alternatiua respectu dictorum beneficiorum: quia in hoc casu certum est quod confert liberè. Ludouisius supra, & Gonzal. d. gloss. 45. per totam.

64 Idem dicendum erit si turnus non sit diuisus per alternas vices, sed per choros seu latera, ita vt beneficia vacantia ex præbendatis sedentibus in latere dextero chori Ecclesiæ cathedralis seu collegiatæ, ad liberam collationem Episcopi, quæ ex præbendatis sedentibus in latere sinistro, ad liberam dispositionem Capituli spectent: nam cum liberè Episcopus conferat vacantia in suo choro, alternatiua gaudet. Gonzales supra. §. 1. 2. & 3. num. 36.

65 Sed Capitulum etiam si habeat in latere sinistro liberam collationem, vel etiam sede vacante, alternatiua frui nequit. Garcia de beneficiis part. 5. cap. 1. fol. 471.

Nulla

66 Nulla causa licet grauissima & iustissima etiam à Concilio approbata, & licet exerceat officium Inquisitoris generalis, poterit Episcopum absentem à Diœcesi habilem reddere, & facere quod pro presente habeatur, ad hoc ut alternatiua gaudeat, ut sanctissimus respondit. Garcia *ubi supra* num. 467. & *in addit. ad dict. cap. 1. num. 463.* Marquellanus *de commiss. part. 1. tom. 1. cap. 1. & 2. num. 115.* Barbosa *in pastoral. part. 3. allegat. 53. num. 34. cum sequenti.*

67 Et licet absentia sit vnus diei, & pro utilissima causa, & in die illa commorans extra Diœcesim, vacauerit beneficium aut præbenda, prouisio non ad Episcopum, sed ad Papam pertinet: ut decisum fuisse in Rota in causa Archiepiscopi Domini Maximiani de Austria, testatur Gonzales *in regul. 8. cancell. gloss. 43. num. 26. vsque ad 41.* ubi late & copiose hanc quæstionem disputat, & ultimò concludit, quod nec vnus diei absentia est excusabilis.

68 Contrarium affirmat Leo *in thesaur. part. 2. cap. 3. num. 9.* sed existimo quod non est secura, neque sequenda eius doctrina: quia ad 15. dies extendit absentiam extra Diœcesim, & dicit gaudere alternatiua dum abest.

69 Sed licet absens à Diœcesi per aliquod tempus, vel etiam per spacium vnus diei privilegio alternatiuæ priuetur, non tamen ipsam alternatiuam perdit, neque perdere potest per absentiam, abusum, vel alio modo, nisi Papa volente, & expresse declarante: & taciturnitas Papæ conseruare videtur Episcopum in suo vsu, & quasi possessione conferendi virtute alternatiuæ. Late Gonzales *in d. reg. 7. gloss. 43. num. 135. & 159. & gloss. 56. num. 48.*

vsque ad finem. Barbosa *in pastor. p. 3. allegat. 53. num. 44.* ubi inseruit quamdam sacre Rotæ decisionem super hoc late fundatam.

70 Quid ergo dicendum, quando Episcopus absens fuit à Diœcesi, & rediit statim: vtrum per absentiam totus ille mensis efficiatur Papæ, aded ut ipse beneficia vacantia in illo prouidere nequeat; anve statim cum rediit, possit conferre deinceps vacantia in illo mense: siquidem, ut diximus, alternatiuam non perdit, nisi vsum tantum per spacium temporis quo abest. Sed ad intelligentiam nota. Certum esse non amittere Episcopum alternatiuæ proprietatem per absentiam, vsum verò sic: ita ut si post acceptationem alternatiuæ abierit, redieritque in principio mensis Aprilis, aut Octobris, quia per absentiam suam suam semel facti sunt Papæ, licet ipse in principio ipsorum ad Diœcesim redeat, nihilominus impeditur prouidere vacantia in eis, & in sequentibus, hoc est in mense Maij, & Nouembris; sed adueniente mense Iunij & Decembris prouidebit, & est ratio, quia Episcopus istos duos menses, scilicet Aprilem, & Octobrem lucratur Papæ, absque aliqua mensium ipsius permutatione, & nullo alio nisi residentia onere adiecto: vnde cum eos gratis accipiat, æquissimum erit, ut quantumque paruo tempore à sua Diœcesi abfuerit, illos amittat: ita ut semel per eius absentiam facti Apostolici semper remaneant Apostolici, vsque ad vltimum diem illius mensis quo abfuerit.

71 Si verò in principio mensis Februarij, seu Augusti, licet semel per absentiam Episcopi facti sint Papæ, desinunt esse Papæ reuertente Episcopo ad suam Diœcesim,

quia non ita simpliciter Episcopus accepit à Pontifice menses Februarij & Augusti, sed in cambium Martij & Septembris: unde cum nullo modo possit Episcopus ex parte Papæ iterum habere Martium & Septembrem alias sibi pertinentes, iustissimum est quòd Papæ non ita absolute, & rigore stricto recuperet Februarium & Augustum, sed sit satis quòd per illud solum tempus quo abfuerit Episcopus Pontifex prouideat beneficia vacantia in illa Diocesi, & quòd reuertente Episcopo ad eum quoque pertineat prouisio, non ad Papam: quia statim cum reuertit desinunt esse Papæ.

Menses autem Iunij & Decembris semper sunt Episcopi etiam si Episcopus numquam resideat in Diocesi, & etiam tunc non pertinet prouisio beneficij in eis vacantis ad Papam, sed ad Episcopum. Quia cum Papa retineat sibi medietatem suorum octo mensium, scilicet Ianuarium, Maium, Iulium, & Nouembrem, in quibus nullo modo voluit posse competere Episcopo ius aliquod, etiam si perpetuè resideat; æquissimum etiam erit, quòd Episcopus sibi etiam retineat medietatem suorum quatuor mensium, Iunium scilicet, & Decembrem, in quibus nullum vnquam ius posset competere Papæ, etiam si Episcopus in sua Diocesi non resideat. Quæ notauit tamquam mirabilia, & utilissima; & secundum ea plures consului in casu particulari, & postea inueni idem tenere Barbosam, ex mente cuiusdam moderni in longa allegatione ad decisionem Rotæ, quam suo libro inseruit, in *pastorali part. 3. allegat. 33. num. 38. vsque ad 44.*

In quibus casibus Episcopus alternatiuam perdat, post multas am-

pliationes, & limitationes posuit Gonzales in *regul. 8. gloss. 56.* & concludit quòd ad hoc vt ea vti non possit, & vt censeatur amissa requiritur Papæ declaratio.

Finitur alternatiua morte Pontificis concedentis, aut Episcopi acceptantis, & renuntiatione seu morte civili tam Papæ, quàm Episcopi. Nauarr. *consil. 31. de prebend. & dignit. n. 2.* Gonzales in *regula 8. §. 5. proem. num. 1. vsque ad 38.* Barbosa *part. 3. alleg. 57. n. 190.*

Si transfertur ad aliam ecclesiam, vel remouetur alio quouis modo, cessat alternatiua: quia talis translatio seu remotio dicitur mors civilis; & si vult in nouo Episcopatu alternatiuam habere, de nouo petere & acceptare tenetur. Gonzales. *gloss. 54. in regul. 8. num. 14. vsque ad finem.*

Episcopus non tenetur mittere nuntium specialem ad Papæ Datarium cum acceptatione alternatiuæ, sufficit namque transmittere literas acceptationis cum nuntio, & cursore ordinario, & communi, siue cum alia quacumque persona; & hoc procedit tam quando primò alternatiuam acceptat, quàm quando secundò aut tertio. Gonzales in *regul. 8. gloss. 63. num. 6.*

Quid enim dicendum est in ista acceptatione, quando incipiat currere: & dic quòd si in dataria alternatiuam acceptat in mense Apostolico, non incipit gaudere alternatiua, nisi toto mense peracto. Sed si acceptat in mense suo, statim currit in sui fauorem: quia acceptatio, vel non acceptatio alternatiuæ est in sola facultate Ordinarij; & si elegit acceptare in principio alicuius mensis Apostolici, sibi imputet, cum potuit expectare finem talis mensis, & non præiudicare Papæ, quia in

72

73

74

75

in eius volūate fuit eligere, in quo mense acceptare volebat. Barbosa, p. 3. alleg. 53. n. 38. & 41.

76 Si beneficium in mense Episcopi (per alternatiuam) vacauerit, & eius collationem differt vsque ad mensem Apostolicum, & in mense Apostolico confert, valida est collatio, neque vitatur, quia in mense Apostolico fit. Gonzales in regul. 9. cancel. gloss. 11. num. 48. Barbosa part. 3. alleg. 57. num. 189.

77 Et postquam alternatiuam acceptauerit, non potest ab ea recedere, & dicere, Nolo ea vti, & habere menses ordinarios: quia iam non est in eius potestate. Puteus decis. 88. lib. 1. num. 1. Gonzales in regul. 8. gloss. 43. num. 135. & gloss. 59. num. 17. & gloss. 50. per rotam.

78 In generali reuocatoria non comprehenditur alternatiua, nisi de ea expressa mentio adhibeatur. Puteus decis. 215. num. 4. lib. 1. & ibi decis. 47. num. 2. Gonzales in regul. 8. gloss. 43. num. 135. & a gloss. 41. vsque ad 66. plura de alternatiua dixit.

69 Sicut enim Episcopus non residens multis plectitur pœnis, à cōtratio residens multis honoratur priuilegiis; & primò pro nulla aut causa grauissima, etiam hæresis, (quod absit) aut læsæ maiestatis, non possunt citari per quoscumque Iudices ordinarios, seu delegatos, etiam S. R. E. Cardinales, nisi de expressa commissione Papæ sua manu signata. Late Gonzales in d. regul. 8. gloss. 41. num. 4. vsque ad 8. Garcia de beneficiis part. 5. cap. 1. num. 687. fol. 471. Augustin. Barbos. multos refert in remissionibus ad cap. 7. & 8. Concil. Trident. sess. 13. Quintilianus Mandosius in tract. de monior. quest. 4. n. 7. fol. 3 Conc. Trident. de reform. sess. 13. c. 7. incipit Quoniam.

S V M M A R I V M.

Quis sit Episcoporum proprius iudex. num. 1.

Electus non confirmatus, qui ob calumnias non potuit adipisci Episcopatum, à quo indicetur. num. 2.

Quando possint citari Episcopi ad comparandum in curia. num. 3.

Quid requiratur ad hoc, ut incidant in suspensionem. num. 4.

Cardinales non Episcopi an gaudeant illo priuilegio. num. 5.

Episcopi an possint excommunicari à Vicario Archiepiscopi. num. 6.

Confirmatus non consecratus an gaudeat illo priuilegio. num. 7.

Episcopus quando possit incarcerari à Principe laico. num. 8.

Iudices seculares de causis Episcoporum cognoscentes an excommunicationem incurrant. num. 9.

An eis dantes auxilium sint excommunicati. num. 10.

An eandem excommunicationem incurrant offendentes Episcopum, qui renuntiauit loco & dignitati. num. 11.

Episcopus seipsum offendens vtrum eandem excommunicat. incurrat. num. 12.

Latrones bona Episcopi furantes vtrum eandem excomm. incurrant. num. 13.

Quis fuit primus, qui contra Episcoporum insidiatores pœnas statuit. num. 14.

Patronus percutiens Episcopum an

priuetur iure patronatus. n. 15.
 Ciuitas percutiens Episcopum quâ
 pœnâ feriatur. num. 16.
 Ciuitas an possit excommunicari.
 num. 17.
 Confirmatus non consecratus occi-

dens, an puniatur eadem pœna,
 quâ si esset consecratus. num. 18.
 Ciuitas occidens Episcopum an no-
 men perdat. num. 19.
 Consequentes vi absolutionem quâ
 pœnâ multentur. num. 20.

DE EXEMPTIONIBVS EPISCOPALIS DIGNITATIS.

CAPVT SEPTIMVM.

EPISCOPVS etiam in
 causa hæresis, (quod
 absit,) non iudicatur ab
 Archiepiscopo, Inqui-
 sitore generali, à Pa-
 triarcha, seu ab alio, quàm à Papa,
 qui aliquando has causas eorum
 Metropolitanis committit, vel aliis
 Episcopis: hæc enim commissio
 debet esse specialis, & manu San-
 ctissimi signata, & numquam plus
 prædictis Episcopis seu Primatibus
 tribuitur, quàm vt solam facti in-
 structionem sumant, processumque
 conficiant, quem statim ad Papam
 transmittere tenentur, vt senten-
 tiam proferat.

Minores autem causæ criminales
 Episcoporum in Concilio tantum
 prouinciali cognosci & terminari
 debent. c. *ideo cum sequentibus* 2. q. 6.
 c. *Episcopus* quæst. 3. c. *inquisitores de*
hæreticis. Concilium Tridentinum
 de reformat. s. s. 13. can. 6. 7. & 8. c. *inter*
corporalia, de transl. *Episcop.* vers. *con-*
demnari. l. 10. tit. 5. part. 1. & ibi Lupus
 Panormitan. in c. *excommunicamus de*
hæretic. num. 13. Penna in *director. In-*
quisitorum part. 3. comm. 77. fol. 557.
 Nicolaus Emerici in *director. Inqui-*
sitor. part. 2. cap. 9. commentar. 8. Henri-

quez in *Summ.* lib. 13. cap. 55. §. 2. lite-
 ra P. Syluester verbo *Archiepiscopo*,
 num. 1. Iulius Clarus lib. 5. sentent. §.
final. cap. 35. vers. alterius quero. Sa ver-
 bo *Episcopus*, num. 2. Armilla verbo
Archiepiscopus, num. 2. Sarmiento se-
 lectar. interpretat. lib. 1. cap. 14. num. 8.
 Simancas de *carholic. institut.* cap. 24.
 de *Episcopis*. fol. 85. Nauarr. *conf.* 2. de
 foro *competenti*. num. 5. Millis in *reper.*
 verbo *Episcop.* vers. *Episcop.* postquam.
 Anguianus de *legibus* lib. 2. controuer.
 26. num. 20. Barbosa in *pastor.* part. 3.
 allegat. 112. num. 13. Felinus in c. 1. de
iudiciis, num. 23. & in c. *qua in Eccle-*
siarum, de *constitutionibus*. Extendit
 ad promotum ad Episcopatum, qui
 sine sua culpa, fortè ob aliquorum
 calumnias non potuit Episcopatum
 adpiisci: nam iste in memoriam
 pristinae dignitatis, & promotionis,
 ab alio quàm à Papa deponi nequit.
 Petrus Gregorius *syntagm. iuris* part.
 2. lib. 15. cap. 2. num. 27.

Neque possunt citari vt persona-
 liter compareant in curia Papæ, nisi
 ob causam, ex qua priuandi veniant,
 licet causa grauissima sit, & deli-
 ctum punitione dignum: & tunc
 debet accedere specialis commissio
 Papæ, vt Pius IV. sanciuit. Quinti-
 lianus